

Æstetisk læsning

PLC kan som læringslaboratorium danne ramme for tekstnære læsning og udtryk.

Af Louise
Rosendal Bang

Stafetten blandt medarbejdere ved VIA UC om forskellige vinkler på litteratur, dannelse og PLC bliver denne gang taget over med en artikel om læsning med udgangspunkt i elevernes eget liv og verden og tekstnære observationer.

I 8.A læser de Dan Turélls digt *Gennem byen sidste gang*. Ida hæfter sig især ved digtets steder, Vesterbro og Københavns hovedbane-gård, som hun kender, og hun har før kørt forbi nogle af værtshusene i området.

Frederik taler om det lidt sørgelige i at opleve noget for sidste gang, mens Luna registrerer, at mange sætninger starter med *og*. De tre er i gruppe sammen. Deres lærer har bedt dem fortælle hinanden om, hvad der umiddelbart faldt dem ind, da de læste digtet.

En eksperimenterende ramme

Senere samme dag skal hele klassen til København og gå en tur i området for digtets

scenarie. Gruppesamtalen og turen til byen er lærerens måde at iværksætte æstetisk læsning.

I folkeskolen sidestilles det at læse æstetisk ofte med det at læse personligt og oplevelsesorienteret. Jeg kalder det at læse *elev-æstetisk*, fordi den måde at læse på tager udgangspunkt i elevernes liv og verden.

Det giver god mening i forhold til, at eleverne får mulighed for at mærke, at tekster vedkommer dem. Spørgsmålet er måske, om det ikke *også* giver god mening, at eleverne lærer at læse æstetisk på en mere tekstnær og faglig måde?

Altså en *tekstæstetisk* læsemåde, hvor de personlige læsninger i højere grad orienterer sig mod tekstens univers? Hvordan vil en samtale om *Gennem byen sidste gang* da tage sig ud?

Min tanke er, at PLC's læringslaboratorium kunne udgøre en eksperimenterende ramme til udvikling af en metode for tekstæstetisk læsning.

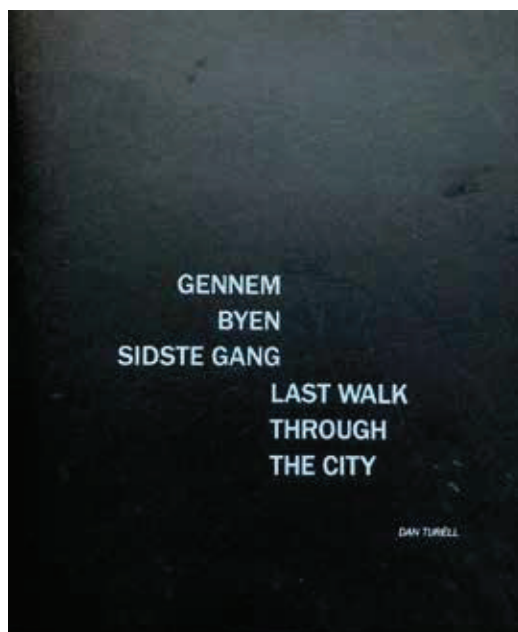
I denne artikel vil jeg komme med et bud på, hvordan et sådant eksperiment konkret kan udspille sig. Som udgangspunkt har jeg ladet mig inspirere af fælleslæsningerne på Forfatterskolen i København; Danmarks autoriserede forfatterskole for voksne skrivetaler.

Sanser og fornemmer klange

Her går vejen til at blive endnu bedre til at skrive gennem at tale. Fælleslæsningerne er således lærerstyrede gruppesamtaler om forfatterskoleelevernes egne tekster, og ofte er teksternes æstetiske udtryk et omdrejningspunkt i samtalerne.

Lærere og elever taler om teksters æstetik på en specialiseret måde, som i højere grad

8.A læser Dan Turélls digt *Gennem byen sidste gang*. De skal læse *elev-æstetisk*. Dette giver dem mulighed for at mærke, at teksten vedkommer dem. Til bogen hører en CD, så de kan høre forfatterens egen stemme.

ng i PLC

læsninger af litteraturens æsteti-

handler om at læse litteraturen som kunst end som et spejl af læserens eget liv.

Forfatterskolens fælleslæsninger indebærer, at teksten læses *prima vista* – ved første blik. Det vil sige, at alle starter det samme sted i forhold til det tekstlige indhold. En elev deler et stykke tekst ud og læser op i cirka et kvarter.

Det skaber et tekstligt nærvær, som er et godt udgangspunkt for den efterfølgende fællessamtale. Den tekstæstetiske tilgang går ud på, at tekstlæserne, som både lærere og elever kalder sig, læser med opmærksomhed på rytme, ordvalg og billeddannelse.

De sanser og fornemmer teksternes sproglige klange ved at læse udvalgte ord og sætninger højt for hinanden, så de kan høre teksten for sig og iværksætte indre forestillingsbilleder. På den baggrund bedømmer de tekstens udtryk, og så forklarer de bedømmelsen for de øvrige tekstlæsere.

Litterært gehør

Der er tale om en forståelse af tekstens sproglige melodi, som kan sammenlignes med vores forståelse af modersmålet. Det er spækket med dialektiske forskelle, som vi kender, fordi vi kender modersmålet særligt godt.

Man kan også sammenligne den opøvede fornemmelse for litteraturens kunstneriske udtryk med den erfarne musikers fornemmelse for sammenhængen mellem tonernes sammensætning og lydmæssigt udtryk.

Den tekstæstetiske læsemåde er en form for litterær sprog- og tonelære, som udvikler *litterært gehør* hos eleverne.

En forudsætning er en fri og åben samtaleform, hvor tekstlæserne kan gå undersøgende til værks. De skal kunne *jamme*. Det foregår sådan, at de formulerer sig famlende

og ufærdigt i halve ord og med gentagelser og selvfærdigheder.

Lærerne stiller ganske få eller ingen spørgsmål til teksterne. Fraværet af spørgsmål er lig med ingen tildeling af svar, og dermed er det ikke givet, hvem som skal sige noget hvornår.

Derfor sker det tit, at lærere og elever kortvarigt taler i munden på hinanden, og lige så tit sker det, at der opstår lange tænkepauser.

Ud fra egne observationer

Selvom forfatterskolelærerne ikke stiller spørgsmål, spiller de alligevel en forholdsvis dominerende rolle i samtalerne. De demonstrerer, hvordan de læser teksternes æstetiske udtryk ved selv at tale deres refleksioner frem.

Den enkelte elev lærer at læse tekstæstetisk *via* læreren ved efterhånden at tale om teksten *som* læreren, men ud fra egne observationer.

I PLC's læringsrum er det derfor vigtigt, at lærerne eksemplificerer den tekstæstetiske læsemåde ved selv at gøre den. Det optimale er, at to lærere deltager, så de kan tale forskellige opfattelser af teksternes æstetiske udtryk frem. Både for at legitimere uenighed og for at give eleverne flere eksempellæsninger at arbejde ud fra.

Desuden er det en god idé, at der i alt er max 12 tekstlæsere tilstede. Man kan dele en klasse, således at en gruppe på ti elever er til fælleslæsning, mens resten af klassen skriver eller læser.

Efter 8.A's tur til Dan Turélls Vesterbro skal nogle af eleverne besøge skolens PLC-laboratorium. De skal fælleslæse sammen med deres dansklærer og skolens bibliotekar. De sætter sig i en rundkreds ved et stort bord, så de alle kan se hinanden.

På samme måde som New Orleans-jazzens musikere skiftes til at improvisere, giver den æstetiske læsning eleverne mulighed for selvstændigt at tale-improvisere over teksternes udtryk.